

Izabela Pasternak¹

Sprawozdanie z seminarium naukowego „Filozofia: Lwów – Preszów – Rzeszów”, Rzeszów, 6–7 maja 2019 r.

Idea międzynarodowych, trójstronnych spotkań filozofów z Polski, Słowacji i Ukrainy narodziła się na początku 2019 r., urzeczywistniona zaś została w maju tego roku, kiedy to na Uniwersytecie Rzeszowskim zorganizowane zostało seminarium naukowe *Filozofia: Lwów – Preszów – Rzeszów*, w którym wzięli udział naukowcy z uniwersytetów tych trzech miast. Inicjatorem spotkania był prof. Leszek Gawor (Instytut Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego) wspólnie z przedstawicielami zaproszonych ośrodków w osobach: prof. Vasil Gluchmana (dziekana Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu w Preszowie) i prof. Anatolija Karasia (kierownika Katedry Filozofii Wydziału Filozoficznego Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki).

Uroczystego otwarcia seminarium dokonał dyrektor Instytutu Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. Przemysław Paczkowski, witając gości zarówno z zagranicy, jak i Polski. Głos zabrał także jeden z inicjatorów spotkania, prof. Leszek Gawor, który nakreślił ideę oraz cel zapoczątkowanych właśnie spotkań. Jednocześnie zaakcentował bliskość geograficzną Polski, Słowacji i Ukrainy, ale też wspólnotę językową, a także wzajemne zaciekawienie prowadzonymi badaniami w zakresie filozofii w trzech sąsiedzkich krajach. Wyraził nadzieję, że owo wzajemne zainteresowanie może stanowić mocny fundament przyszłej współpracy naukowej oraz przyjaźni. Taki cel postawili przed sobą organizatorzy spotkań.

¹ Dr Izabela Pasternak, Instytut Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego, al. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów, e-mail: ipasternak@ur.edu.pl, nr ORCID: 0000-0002-9756-7534.

Obrady seminarium miały charakter plenarny. Referaty były wygłaszane w językach: polskim, ukraińskim i angielskim, natomiast w części dyskusyjnej dodatkowo w języku słowackim. Wielość języków wcale nie stanowiła jednak bariery we wzajemnym rozumieniu się, wręcz przeciwnie: była to doskonała okazja do zbliżenia filozofów różnych narodowości ze słowiańskiego kręgu kulturowego oraz dostrzeżenia wspólnoty myśli. Tematem przewodnim spotkania były wyzwania ludzkości u progu XXI w., a więc zagadnienia, które są przedmiotem badań prowadzonych w wymienionych wcześniej ośrodkach. Referaty zogniskowane były wokół następujących problemów: rewolucja informatyczna (pozytywne i negatywne skutki rozwoju sztucznej inteligencji), rewolucja biotechnologiczna (problemy bioetyki, zagadnienia związane z posthumanizmem), przemiany w sferze politycznej i medialnej (rola mass mediów w kształtowaniu polityki i współczesnego populizmu, polityka w Internecie, status jednostki w życiu społeczno-politycznym XXI w.), zagrożenia ekologiczne (wizja globalnej katastrofy ekologicznej). Jako pierwszy głos zabrał prof. Vasil Gluchman, omawiając Marthy Nussbaum koncepcję humanizmu i posthumanizmu, następnie prof. Anatolij Karas w swoim wystąpieniu podkreślił wagę poczucia obywatelskiego w kształtowaniu cywilizacyjnego kapitału wzajemnego zrozumienia. Kolejny prelegent, prof. Aleksander Bobko (Uniwersytet Rzeszowski), wygłosił bardzo interesujący referat na temat współczesnego sporu o naturę człowieka. Uwypuklił napięcie, jakie występuje we współczesnym zachodnim świecie pomiędzy euforią spowodowaną niezwykłym postępem technicznym, rozwojem medycyny, wysoką jakością życia itd. a narastającym poczuciem niepewności spowodowanym problemami ekologicznymi oraz zagrożeniami, takimi jak terroryzm. A. Bobko przypomniał pytanie Kanta, kim jest człowiek, aby podkreślić, że odpowiedź na nie jest kluczowa dla wyboru kierunku, w którym pójdzie ludzkość. Ponadto zwrócił uwagę na aspekt wyróżniający człowieka spośród innych stworzeń, a mianowicie jego racjonalność, której nie należy wprawdzie absolutyzować, ale jednak wyraźnie podkreślić. Następnie głos zabrał prof. Krzysztof Bochenek (Uniwersytet Rzeszowski), który przeanalizował zjawisko laicyzacji i jego implikacje filozoficzne. Doc. Iryna Puktha (Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki) omówiła problem myślenia krytycznego w epoce postprawdy, zaś doc. Jan Kalajtidis (Uniwersytet w Preszowie) nakreślił problemy związane z dokładnym określeniem momentu śmierci człowieka. Drugą część spotkania otworzył referat doc. Oksany Sarabun (Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki), która mówiła o nieprzyczynowej odpowiedzialności jako jednym z wyzwań ludzkości. Następnie dr Beata Gu-

zowska (Uniwersytet Rzeszowski) oraz dr Jarosław Kinal (Uniwersytet Rzeszowski) w osobnych wystąpieniach przeanalizowali zagrożenie współczesnego społeczeństwa sieciowego, jakim jest zanik prywatności w świecie. W dalszej części sesji dr Ryszard Wójtowicz zaapelował o powrót ideałów w życiu społecznym i politycznym XXI w. Kolejną część dotyczącą zagrożeń politycznych i społecznych naszych czasów otworzył referat dr Izabeli Pasternak (Uniwersytet Rzeszowski), która dokonała analizy polityki ochrony środowiska z perspektywy trzech doktryn politycznych: liberalizmu, socjaldemokracji i konserwatyzmu, a także poruszyła kwestię upolitycznienia spraw związanych z ekologią i zagrożeń z tego wynikających. Następnie głos zabrał dr Marek Bosak, jego referat dotyczył dylematów wolności jednostki w wybranych ustrojach politycznych. Obrady zakończyły zaś dwa komplementarne wystąpienia: prof. Romany Kolarzowej i dra Adama Kubiaka, podejmujące problem peryferyjności zjawisk niemogących się przebić do dyskursu głównego nurtu oraz peryferyjnej polityki historycznej. Niezwykle inspirowane obrady zakończyły się ożywionymi dyskusjami, niekiedy wykraczającymi poza wyznaczony czas, co świadczy o zasadności i aktualności podejmowanych tematów, a także o potrzebie dalszej współpracy i kolejnych spotkań. Drugi dzień poświęcony był wypracowaniu szczegółowych warunków dalszej współpracy pomiędzy ośrodkami reprezentowanymi przez filozofów ze Lwowa, Preszowa i Rzeszowa. Efektem rozmów było bowiem zobowiązanie do organizowania cyklicznych spotkań naukowych, seminariów, warsztatów oraz edycji wspólnych wydawnictw (zbiorowe prace naukowe pracowników trzech uniwersytetów). Ważnym elementem współpracy są także nawiązane w Rzeszowie kontakty zarówno na gruncie naukowym, jak i prywatnym. Kolejne spotkanie w ramach zapoczątkowanego w Rzeszowie projektu ma się odbyć w Preszowie.